

4. Е.К.Васильев, Н.П.Васильева. Рентгенографический определитель карбонатов // Новосибирск: Сибирское отделение Наука, 1980. - 143 с.
5. Гелета О.Л. Лабрадорит та його комерційні аналоги // Коштовне та декоративне каміння. – 2003. - № 4 (34). – С. 39-46.
6. Рентгенография основных типов породообразующих минералов (слоистые и каркасные силикаты)./ Под ред. В.А. Франк-Каменецкого //Л.: Недра, 1983. - 359 с.

УДК 739.2

Триколенко С.Т., канд. мистецтвознавства, старший викладач
Trykolenko S., PhD, Senior Lecturer

КРАСА ПРИРОДНИХ ФОРМ МІНЕРАЛІВ У ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБАХ АНДРІЯ КОМАРОВА *THE BEAUTY OF NATURAL FORMS OF MINERALS IN JEWELRY BY ANDREI KOMAROV*

Національний авіаційний університет, пр. Космонавта Комарова,1, Київ
National Aviation University, Kosmonavtat Komarov Ave. 1, Kyiv
baronessainred@gothic.com.ua

В статті розглядається використання природних форм мінералів у ювелірному мистецтві, наведені приклади виробів українського майстра-ювеліра Андрія Комарова. Майстер використовує необроблені, частково оброблені мінерали, створюючи унікальні за своїм художнім задумом вироби.

Ключові слова: ювелірне мистецтво, камені, мінерали, Андрій Комаров

The article deals with the use of natural forms of minerals in jewelry, examples of products of the Ukrainian master-jeweler Andriy Komarov are given. The master uses untreated, partially processed minerals, creating unique pieces of artistic design.

Key words: jewelry, stones, minerals, Andriy Komarov

Розглядаючи провідні концепції сучасних ювелірних виробів, неможливо оминати використання природних форм каменів у прикрасах. Краса натуральної, необробленої форми мінералу нівелювалася протягом багатьох століть – ціна виробу залежала від майстерності обробки каменю, проте його природна унікальність повністю втрачалася. Еволюція ювелірного мистецтва стимулювала художні пошуки, результатом яких нарешті стала увага до необроблених мінералів. Прийоми роботи над прикрасами розділилися на дві основні категорії: створення ескізу й подальший підбір підходящих матеріалів і навпаки – розробка ескізу до вже наявного мінералу, форма та структура якого диктує майстру концепцію твору. Одним із видатних українських ювелірів сучасності, які залучають до своїх мистецьких витворів природні форми каменів та мінералів, є Андрій Комаров – художник по металу з Одеси. Його творчість вже не одноразово висвітлювалася в наукових дослідженнях, проте він продовжує створювати цікаві, неповторні прикраси, які являють собою справжню скарбницю мистецьких здобутків.

Андрій Комаров – майстер-універсал, він працює в різній стилістиці, залучаючи до своїх робіт матеріали природної форми й оброблені; розробляючи складні, рівнозначні за змістовним навантаженням до вставок оправи і максимально спрощені, покликані лише для утримання каменю. В своїх творчих пошуках він відштовхується від наявного мінералу – його форми, структури, забарвлення. Вже до нього розробляється ескіз та підбираються супровідні матеріали. У його доробку чимало кулонів, перснів, браслетів, брошок та сережок; він не обмежує себе за типами прикрас.

Огляд його виробів з мінералами природних форм варто розпочати з молдавітового комплекту, що складається з сережок та персня (рис. 1). Унікальний зеленуватий частково прозорий камінь має фактуру, подібну до морських хвиль у вітряну погоду. Про походження мінералу і досі ведуться жваві суперечки в науковому середовищі: одні дослідники приписують йому космічне походження – він є залишками комети, яка плавилася в атмосфері прибіл. 15 млн. років тому; інші твердять, що він утворився внаслідок бомбардування поверхні землі метеоритами [1, с. 97]. Розповсюджена назва молдавіту – пляшковий камінь, оскільки він дійсно нагадує зелене пляшкове скло. У комплекті Андрія Комарова вигідно обігрується прозорість мінералу – і в персні, і в сережках він максимально відкритий, срібна оправа оточує його лише для кріплення. Форма елементів оправи асиметрична, стилізована під стебла водоростей, що охоплюють вставки невеликими заокругленими бутонами лілей. Загальний образ виробів викликає асоціацію із лісовим озером: зеленувата гладь води де-не-де пронизана водяною рослинністю, легкий вітерець збурює блискучу поверхню.

Азуритові сережки «Глибини космосу» демонструють красу природного відтворення космічних пейзажів у внутрішніх частинах кристала (рис. 2). Унікальна будова кристалів азуриту утворює фантастичну палітру синіх відтінків, а їхня форма не потребує подальшого втручання обробників. Гемологічні шедеври, які в умілих руках майстра набули свого ювелірного завершення, вдало доповнені срібними оправами, які де-не-де вкриті позолотою. Лінії оправ нагадують завихрення космічних туманностей, або ж застигли в безмежних глибинах Всесвіту сліди вибухів наднових

зірок. Структуру космічного вибуху нагадують і самі вставки – глибини друзи мають насичені темно-сині кольори, натомість довоколишня оболонка світло-блакитна, немов огорнута хмарою зоряного пилу.

Дві наступні пари сережок досить подібні за своїм композиційним рішенням та принципом виконання: срібні сережки із насичено-зеленим хромдіопсідом (рис. 3), виконані в авторській техніці «genewal», що у перекладі означає «оновлення» та срібні сережки з малахітом (рис. 4) мають подібну композиційну будову і подібну кольорову гамму. Напівпрозорі кристали хромдіопсиду частково просвічуються, відкидаючи відблиски срібних дужок, що знаходяться за ними. Натомість малахітові вставки непрозорі, вони мають численні кольорові крапління та мініатюрний рельєф. В обох виробках оправа мінімізована, створена лише для утримання вставок. Кріплення дещо відрізняються: для малахітових сережок Андрій Комаров використав більш деталізовані елементи, натомість для хромдіопсидових – максимально лаконічні й узагальнені.

Рисунок 1.

Рисунок 2.

Рисунок 3.

Рисунок 4.

Рисунок 5.

Рисунок 6.

Рисунок 7.

Рисунок 8.

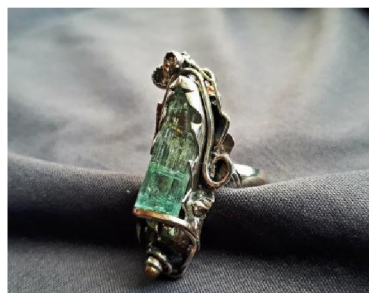

Рисунок 9.

Рисунок 10.

Рисунок 11.

Окремої уваги заслуговують турмалінові кулони, в яких митець максимально розкрив красу напівпрозорих кристалів. Абсолютно різні за формою, структурою та кольоровим забарвленням, вони демонструють його вміння підібрати найкраще рішення для принципово відмінних природних форм. Кулон з рубелітом (рис. 5) має призмоподібну кристалічну форму, кріплення утримує вставку лише у верхній частині. Це надало виробу можливість просвічуватись з усіх боків, перетворюючи таким чином гру освітлення на ще одну складову художнього задуму. Унікальний темно-рожевий колір рубеліту проходить певну градацію протягом всього кристалу – від насичено-малинового до рудуватого; де-не-де його структуру пронизують волокнисті прожилки. Сам по собі камінь є досконалим природним витвором, тому майстер постарався мінімізувати оправу та кріплення. Проте навіть на мініатюрній дужці він розмістив декоративні елементи: на срібному тлі закріплені золоті трикутники, які за своїми формами нагадують кристалічні. Кулон «Едем» (рис. 6) має абсолютно іншу структуру: тонка шліфувана пластина турмаліну з необробленими краями закріплена на срібній пластині, а ззовні по всьому периметру утримується декоративно-функціональними срібними гілками. В цьому виробі досконало обігрується прозорість мінералу та зеленуваті вкраплення – на срібному фоні вигравірувані рисунки дерев, які, просвічуючись крізь товщу каменю, надають зображенню глибини. Зеленуваті прожилки нагадують гілки й ліани, ця ж ідея підтримується елементами оправы – срібне гілля оточує центральний «пейзаж», натомість внизу сплетене коріння. Дужка кріплення також оформлена сплетеними гілками. Автор подає образ едемського саду як густих джунглів, у яких буяє соковита рослинність. Для доповнення образу він розмістив крихітний червоний гранат на одній з гілок – ось воно, легендарне яблуко пізнання. Ці два кулони демонструють принципи абсолютно різного художнього трактування мінералу, який стає основою для майбутніх авторських розробок.

Розглядаючи персні Андрія Комарова, можна помітити тенденцію до монументальності – використання масштабних вставок, великих, композиційно насичених оправ. Він чудово обігрує природні форми мінералів, підбираючи для них відповідні структури оправ й розробляючи філософсько-художні концепції.

Варто зазначити, що майстер не часто використовує перлини, проте у своїй творчості не міг оминати увагою химерні форми барочних перлин. Перстень «Нічна прогулянка» (рис. 7) виготовлений із срібного дроту, в якості вставки використано велику чорну барочну перлину. Її насичений темно-сірий колір відливає всіма відтінками веселки, а блискуча срібна оправа на її фоні здається особливо яскравою. Художнє поєднання перлини неправильної форми зі срібними переплетіннями оправы викликає чимало асоціацій. Якщо пофантазувати, можна віднайти освітлене місяцем гілля сріблястої тополі на тлі темної крони, або ж освітлене гілля на фоні нічного неба.

Перстень з кристалом вісмуту «Любов хамелеона» (рис. 8) демонструє поєднання складних геометричних форм кристалу з витонченими ниткоподібними срібними дротами. Кристал зберігає свою унікальну природну форму, під яку адаптовані лінії оправы. Цей виріб нагадує унікальний синтез архітектурних конструкцій та природних форм – срібні лінії немов паростки плюща обвивають кристал, який, в свою чергу, нагадує архітектурні конструкції. Автор використав техніку філігрань, зачорнив й частково відполірував оправу. Таким чином і срібний дріт, і кристал фактично зведені до єдиної колористичної гамми. В даному випадку оправа виступає повноцінним елементом декору, не поступаючись центральним вставкам. Унікальне забарвлення вісмуту і обробка оправы формує цілісну художню композицію, яка, переливаючись в променях освітлення, повністю виправдовує свою назву. На прикладі цього виробу ми можемо простежити взаємопроникнення мистецтва та інженерії: бачиться елемент архітектурності, навіть своєрідна ілюстрація розвитку архітектурних прийомів [2, С. 233].

Перстень з аквамарином може продемонструвати цілий пейзаж: його призмоподібна видовжена форма і ніжно-блакитне забарвлення нагадують чисту воду стрімкої гірської річки (рис. 9). Цю концепцію підтримує оправа: з двох боків камінь утримують срібні хвилі, довкола лінії оправы нагадують стрімкі скелі та гірську рослинність. Для посилення контрастності використано позолоту – окремі елементи оправы сяють золотом, а заглиблення здаються особливо темними, як глибокі урвища. Поєднання плоских деталей з об'ємними підкреслює розмаїття дикої природи – гладка поверхня скель межується з високою рослинністю, дрібні квіти пробивають собі дорогу крізь камінь... Як і в рубелітовому кулоні, у цьому персні велике значення має освітлення: хоч камінь не просвічується з усіх боків, його верхня й частково бокові поверхні відкриті, таким чином світло підсвічує внутрішню структуру кристалу.

Два наступні персні мають подібні форми, проте кольорове забарвлення обраних каменів й різні за рисунком деталей оправы роблять їх принципово відмінними. Срібна оправа персня з кристалом хризоліту «Лісове дерево» (рис. 10) підкреслює розмаїття ліній в дикій природі: хаотичність рисунку гілок, які утримують травянисто-зелену вставку, максимально наближена до природної, позбавленої людського втручання. Натомість перстень з вогняним опалом (рис. 11) нагадує доглянуту садову квітку: певна симетричність, порядок розміщення листків викликають асоціацію з виведеною селекцією рослин.

Оглянувши нещодавні роботи майстра із застосування необроблених або частково оброблених мінералів, ми назвали найчастіше застосовувані ним прийоми художніх концепцій, що ґрунтуються саме на формі, структурі й колористичному забарвленні обраних вставок. Гармонічність цих виробів підкреслює майстерність Андрія Комарова, який часто обирає для створення ювелірних прикрас саме природні форми мінералів. Не обмежуючи себе видами та формами прикрас, митець створює індивідуальні, одиничні вироби, які не підлягають повторенню так само, як у природі не буває двох абсолютно однакових мінералів. Він розробляє авторські техніки для втілення своїх задумів. Саме неповторність прикрас та їхній високий художній і технічний рівень виділяють творчість Андрія Комарова з-поміж інших українських митців-ювелірів, ставлячи його на один рівень з провідними майстрами Європи.

Список літератури:

1. Джаспер Стоун, «Всё о лечебных и магических минералах», 176 стр., СЗКЭО «Кристалл» Санкт-Петербург 2015 г.
2. Триколенко О. В., Триколенко С. Т. Ювелірні вироби О. А. Михальянца з форелевим каменем, що експонувалися на виставці «Сучасне ювелірне мистецтва України» / О. В. Триколенко, С. Т. Триколенко // Музейні читання. Матеріали наукової конференції «Ювелірне мистецтво – погляд крізь віки». 12 – 14 листопада 2007 р. – Київ, 2008. – 260 с.
3. Триколенко С. Використання мінералів природних форм в ювелірних виробках Андрія Комарова / С. Триколенко // Коштовне та декоративне каміння – 2016 – № 1. – С. 24 – 27

УДК 549.091.5

Шевченко С.В., канд. геол. наук, заведуючий кафедри общей и структурной геологии, ORCID 0000-0003-3994-1927,
Горбань И.С., студентка
*Shevchenko S., Head of Department of General and Structural Geology, PhD, ORCID 0000-0003-3994-1927,
Gorban I., studen*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ФИЛЬТРА ЧЕЛСИ В ГЕММОЛОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ
USING THE CHELSEA FILTER IN GEMMOLOGICAL PRACTICE

Государственное высшее учебное заведение «Национальный горный университет», пр. Д. Яворницького, 19, Днипро,
Украина

National Mining University, D. Yavornytskyi ave., 19, Dnipro, Ukraine
shevchsergey@gmail.com; irina.gorban.96@bk.ru

Висвітлено особливості застосування фільтру Челсі для діагностики різних дорогоцінних каменів і їх синтетичних аналогів. Пояснюється вибір джерела світла, відмінність від жадеїтового фільтру. Показані простота і експресність використання фільтру Челсі для польової геммології.

Ключові слова: фільтр Челсі, діагностика, реакція, колір, смарагди

The peculiarities of the application of the Chelsea filter for the diagnosis of various precious stones and their synthetic analogues are highlighted. The choice of the light source is explained, like its difference from the jadeite filter. The simplicity and speed of using the Chelsea filter for field gemology is shown.

Keywords: The Chelsea filter, diagnostics, reaction, color, emeralds

Актуальность. В настоящее время в ювелирной торговле присутствует множество как натуральных драгоценных камней различного качества и цены, так и их имитаций или подделок. Для экспресс-анализа камней, закрепленных или не закрепленных в ювелирных изделиях, без применения относительно дорогостоящих приборов и расходных материалов (рефрактометр для определения показателя преломления и иммерсионная жидкость) геммологи используют некоторые оптические инструменты, в частности, фильтр Челси. С целью показать возможности использования этого несложного инструмента для представителей розничной и оптовой ювелирной сети, ломбардов, непосредственно для потенциальных покупателей, а также для популяризации геммологических знаний нами была выполнена данная работа.

Основные результаты.

В 1934-м году британские геммологи Джеймс Пэйн и Бэзил Андерсон (совместно со студентами, изучавшими геммологию на Политехнических курсах в Челси, Лондон) путем подбора и совмещения высокоселективных цветных фильтров с узкими спектральными диапазонами, соответствующими максимумам спектра пропускания колумбийского изумруда из рудника Мусо (Muzo), создали первый фильтр, который и получил название фильтр Челси (ФЧ).

Он представляет собой комбинацию из двух желатиновых фильтров, которые передают только темно-красные и желто-зеленый цвета. Так как изумруды пропускают свет в глубокой красной части спектра (вследствие наличия ионов хрома), но поглощают свет в желто-зеленой части спектра, эта комбинация является наиболее практичной.

Данный инструмент позволяет отличить природный изумруд от природного зеленого берилла (не содержит ионов хрома), а также идентифицировать некоторые другие камни красного, зеленого и синего цветов. При просмотре через ФЧ изумруды обычно выглядят (буровато-) красными или розовыми, в то время как большинство похожих камней остаются зелеными.

Длительная статистика наблюдения позволяет с определенной долей вероятности определять с помощью ФЧ регионы (месторождения), из которых происходят природные изумруды. В частности, изумруды из Колумбии, Афганистана, России и бразильского штата Байя демонстрируют в ФЧ красноватый цвет, в отличие от африканских и индийских изумрудов (их стоимость в несколько раз ниже), которые в нем не будут выглядеть красноватыми [1].

Первоначальное использование ФЧ заключалось в том, чтобы отличать настоящие изумруды от их зеленых имитаций – зеленого сапфира, турмалина, перидота и стекла. Изумруд выглядел бы розово-красным при просмотре